

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Етика професійної діяльності психолога

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Код та назва спеціальності, галузь знань	053 Психологія 05 Соціальні та поведінкові науки
Тип та назва освітньої програми	Освітньо-професійна програма «Психологія»
Статус навчальної дисципліни	Обов'язкова компонента (ОК-7)
Курс, семестр викладання	1 курс, 2 семестр
Трудомісткість навчальної дисципліни	4 кредити ЄКТС (120 академічних годин), з них: денна (очна) форма навчання: лекц. – 20 год., практ. зан. – 24 год., самост. роб. – 76 год.; заочна форма навчання: лекц. – 10 год., практ. зан. – 14 год., самост. роб. – 96 год.
Мова викладання	Українська
Кафедра	Кіберпсихології та реабілітації
Факультет	Бізнесу та соціальних комунікацій

Викладачі

ПАЛЬЧИНСЬКА Мар'яна Вікторівна,
професор кафедри кіберпсихології,
доктор філософських наук, професор,
магістр психології

E-mail: petrovamaria2009@gmail.com
Тел.: +380939725055

Консультації: щопонеділка з 14¹⁰ до 15¹⁰ год.,
каб. 232 (головний корпус)

Загальна інформація про дисципліну

Мета дисципліни	систематизація уявлень/знань здобувачів освіти про етичні аспекти професійної діяльності психолога, а також формування та розвиток умінь/навичок розв'язувати проблемні ситуації, що потребують морально-етичного вибору, дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога
Компетентності, формуванню яких сприяє дисципліна	ЗК-2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК-10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. СК-1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології СК-10. Здатність дотримуватися норм професійної етики СК-11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку
Програмні результати навчання	ПРН-8. Презентувати результати власних досліджень усно/письмово для фахівців і нефаківців. ПРН-16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Загальна теорія етики як системи цінностей	Сутність феноменів «етика», «мораль», «професійна етика» та ін. Генеза моралі як форми суспільної й особистісної свідомості. Мораль як основний вид соціальної регуляції людської поведінки. Мораль у контексті суспільних відносин. Сутність, структура та функції моралі. Загальна характеристика основних елементів моралі як цілісного соціального явища. Загальнолюдська основа етики. Теоретичний та емпіричний рівні етичного знання. Етика, мораль, моральність: співвідношення понять через історію розвитку та становлення етичних вчень. Добро і зло як провідні категорії етики. Добро і зло – центральні категорії моралі. Ідеї утилітаризму Т. Гоббса, П.-А. Гольбаха, Дж. Бентама. Етико-правові погляди у філософії І. Канта. Розвиток етичних ідей Г. Гегеля. Основні положення етики марксизму (К. Маркс, Ф. Енгельс). Інтуїтивістська етика Дж. Мура. Совість, відповідальність і моральний вибір. Трактатування понять «совість» і «сумління». Сумління як внутрішнє приймання норми добра і зла. Совість як усвідомлене почуття моральної відповідальності, тобто здатність людини критично оцінювати свої дії та вчинки. Відповідальність як категорія етики та права. Поняття відповідальності та етики відповідальності. Поняття, структура та категорії моральної відповідальності. Сутність і специфіка моральної відповідальності. Особистість та її моральний вибір. Моральний вибір – акт моральної діяльності. Свобода морального вибору: умови, критерії, соціальне значення. Специфіка морального вибору людини.
Тема 2. Генеза етики професійної діяльності	Сутність феномену «етика професійної діяльності». Професійна етика: сутність, основні принципи та категорії. Поняття і соціальна обумовленість професійної етики. Предмет і об'єкт професійної етики. Професійна етика як система цінностей, принципів і правил поведінки певної професійної спільноти. Сутність і призначення професійної етики. Основні функції та завдання професійної етики. Основні види професійної етики. Професійна честь і професійна гідність як ключові цінності у структурі моральної свідомості. Поняття професійної честі, її об'єктивні та суб'єктивні сторони.

Тема 3. Етичні принципи і стандарти професійної діяльності психолога	Міжнародні документи щодо етичних принципів і стандартів професійної діяльності психолога. Національні законодавчі акти та галузеві нормативно-правові документи, що регламентують професійну діяльність психолога в Україні. Характеристика розділів етичного кодексу психолога. Етичний кодекс психолога-діагноста. Порівняння професійних кодексів психолога різних країн та асоціацій. Поняття «психологічна деонтологія». Особистісно-моральні якості психолога. Вимоги до професійних якостей практикуючого психолога. Професійна відповідальність і професійна компетентність. Корпоративна культура: психологічні аспекти формування. Екологізація професійного середовища та професійної діяльності фахівців соціономічної сфери.
Тема 4. Етика та етикет у вимірах професійної діяльності психолога	Основні принципи і стандарти професійної етики психолога. Незалежність, безсторонність та доброчесність. Розуміння категорії «професійна незалежність». Принцип незалежності у професії психолога. Безсторонність як елемент справедливості. Безсторонність і неупередженість як етичні вимоги професії психолога. Нейтральність психолога – важлива складова професійної культури. Доброчесність як цінність. Доброчесність у професії психолога. Об'єктивність і недопущення конфлікту інтересів, вимоги щодо несумісності. Характеристика основних складових конфлікту інтересів. Запобігання та способи врегулювання конфлікту інтересів. Конфіденційність та збереження професійної таємниці. Поняття конфіденційності. Принцип конфіденційності у роботі психолога. Базові норми етикету в діловому спілкуванні, зокрема в таких комунікативних ситуаціях: звертання, привернення уваги; вітання; знайомство; запрошення; прохання, порада, пропозиція; погодження, згода, відмова у відповідь на прохання і запрошення; згода і незгода; вибачення; скарга; втішання, докір; комплімент; несхвалення, докір; поздоровлення, побажання; вдячність; прощання.
Тема 5. Практикум з розв'язання проблемних ситуацій (кейсів)	Професійний етикет та культура спілкування в процесі роботи з клієнтом. Відкритість-замкненість, монологічність-діалогічність у роботі практичного психолога. Конфлікти та асертивна поведінка у професійній діяльності психолога. Професійна тайна і конфіденційність. Принцип морально-позитивного ефекту професійних дій психолога. «Кризи розчарування» і основні етапи професійного зростання. Основні заходи запобігання травматизації та вигорання психологів. Особисті переконання психолога та їх вплив на професійну діяльність. Робота з людьми в екстремальних ситуаціях і станах, її моральні ризики та проблеми. Етичні аспекти психолога, що надає паліативну допомогу дітям. Робота з важкохворими та вмираючими – етичні аспекти. Егротогенія та ятрогенія. Професійна деформація і вигорання в роботі психолога. Проблема професійної деструкції у розвитку психолога. Гіперопіка клієнта та надцінність консультанта. Самоствердження психолога на консультації, жорстке дотримання обраної гіпотези. Маніпулювання, перенос та контрперенос, Розмежування особистих та професійних відношень.

Стратегія оцінювання результатів навчання

Змістовий контент результатів навчання з дисципліни	Результати навчання з даної дисципліни, які здобувач може продемонструвати та які можна ідентифікувати, оцінити і виміряти, розглядаються у вимірах 6 рівня Національної рамки кваліфікацій, що відповідає першому циклу вищої освіти Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти, а саме:

	Знання – основних етичних принципів професійної діяльності психолога; засад конфіденційності та професійної відповідальності; етичних дилем роботи психолога; правил та етичних принципів дослідження особистості. Уміння/навички – застосовувати етичні норми та принципи в професійній діяльності; аналізувати та вирішувати етичні дилеми, що виникають у психологічній практиці; ефективно взаємодіяти з клієнтами, колегами та іншими сторонами на засадах поваги, толерантності та гуманізму; розпізнавати порушення етичних норм і протидіяти їм у професійній діяльності. Комунікація – брати участь в етичних і методологічних дискусіях; працювати в команді над дослідженням психічних процесів. Відповідальність та автономія – дотримуватися професійної етики; розвивати власну морально-етичну компетентність, здійснювати саморефлексію та самонавчання.
Критерії оцінювання	Академічні успіхи здобувачів освіти в межах даної дисципліни оцінюються за бально-рейтинговою шкалою (максимальна кількість – 100 балів), що прийнята в ДУІТЗ, з обов’язковим переведенням кількості балів в оцінки за національною шкалою та за шкалою ECTS. Відмінно (А) – від 90 до 100 балів – здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов’язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі або не менше 90% завдань, передбачених програмою навчальної дисципліни. Дуже добре (В) – від 82 до 89 балів – здобувач досить повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов’язкову літературу. Однак під час викладання деяких питань допускаються при цьому окремі несуттєві неточності. Правильно вирішив 82-89% письмових завдань. Добре (С) – від 74 до 81 балів – здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов’язкову літературу. Однак під час викладання деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив 74-81% письмових завдань. Задовільно (D) – від 64 до 73 балів – здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних та письмових відповідей, але з не зовсім глибоким та всебічним аналізом, обґрунтуванням та аргументацією, з недостатнім використанням необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі неточності та помилки. Правильно вирішив 64-73% письмових завдань. Задовільно (Е) – від 60 до 63 балів – здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив 60-63% письмових завдань. Незадовільно з можливістю повторного складання (FX) – від 35 до 59 балів – здобувач не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, стисло без аргументації та обґрунтування викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, поверхово розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив 35-59% письмових завдань.

	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни (F) – від 0 до 34 балів – Здобувач частково володіє навчальним матеріалом, не у змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив 1-34% письмових завдань.
Форма та методи контролю навчальних досягнень	Контроль успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на засадах відкритості та академічної доброчесності. В межах даної дисципліни передбачено два види контролю: поточний (<i>тематичний, рубіжний</i>) та підсумковий (<i>семестровий</i>). Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення практичних занять; виконання завдань самостійної роботи; складання тематичних контрольних робіт, тестів тощо. Поточний контроль спрямований на перевірку: рівня підготовленості здобувача до занять; активності під час обговорення навчального матеріалу; якості виконання індивідуальних, практичних і тестових завдань; своєчасності та повноти виконання самостійної роботи. Результат поточного оцінювання є середньоарифметичним значенням отриманих балів за всі виконані завдання під час аудиторних (практичні, семінарські) занять та завдання, що виконуються під час самостійної роботи. До підсумкового контролю допускаються здобувачі, які за результатами поточного оцінювання набрали не менше 60 балів. Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену, який передбачає перевірку рівня теоретичних знань, практичних умінь і навичок, а також здатності їх застосовувати у професійній діяльності.

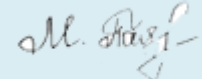
Політика навчальної дисципліни

Відвідування	Здобувачі вищої освіти самостійно планують відвідування лекційних занять, що проводяться в межах дисципліни згідно академічного розкладу. Присутність на практичних заняттях та контрольних заходах (екзамен) є обов’язковою. Важливим є своєчасне виконання індивідуальних завдань в межах самостійної роботи, передбачених програмою дисципліни.
Дотримання принципів академічної доброчесності	Підготовка усіх завдань, письмових робіт та ін., що виконуються в межах дисципліни, здійснюється здобувачем вищої освіти самостійно, на засадах академічної доброчесності. Викладач має право для перевірки робіт застосовувати різні програмні засоби.
Умови зарахування пропущених занять	Відпрацювання академічної заборгованості з дисципліни можливо до початку екзаменаційної сесії. Процедура узгоджується з викладачем, згідно його розкладу консультацій.
Інші умови	Навчально-методичні матеріали з дисципліни розміщені на гугл-диску НМКД та платформі Moodle, доступ до них здобувачу надається на початку вивчення дисципліни ОК-7, згідно розкладу академічних занять та робочого навчального плану ОПП «Психологія».

Рекомендовані джерела інформації

Базові підручники та навчальні посібники	- Бралатан В. П., Гуцаленко Л. В., Здирко Н. Г. Професійна етика : навч. посібник. Рекомендовано МОН України. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 252 с. - Галасюк С. С., Нездоймінов С. Г. Професійна етика психолога : навч.-практ. посіб. Київ: ФОП Гуляєва В.М., 2019. 204 с.

	- Малахов В. А. Етика: Курс лекцій: Навч. посібник. К.: Либідь, 2018. 384с. - Психологічна деонтологія: етичні кодекси : хрестоматія / уклад. В. О. Климчук; Міжрегіональна академія управління персоналом. Київ : МАУП, 2005. 86 с.
Методичні рекомендації та розробки викладачів дисципліни	Пальчинська М. В. Психологія : Навчальний посібник для підготовки до семінарських занять. Одеса, Сімекс-прінт, 2020. 220 с.
Інформаційні ресурси	https://druzhba.osv.org.ua/etichnij-kodeks-psiologa-11-28-42-27-03-2019 http://www.info-library.com.ua/books-book-113.html https://sites.google.com/view/library-ip-ua

Рік введення силабусу – 2025 р.	Затверджено рішенням кафедри кіберпсихології та реабілітації (Протокол від 26 серпня 2025 р. № 1)		
	В.о. завідувача кафедри		Людмила СНІГУР
	Гарант освітньої програми		Маріанна ТОДОРОВА
	Викладач:		Мар'яна ПАЛЬЧИНСЬКА